

Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás a három „T” szolgálatában

(Teljes értékű Takarmányt Télen)

Szarvasállományunk átteleltetésének egyik fontos feladata, hogy az életfunkciókhoz szükséges minimális vízmennyiséget, a fagyos napokon is biztosítsuk.

Ha mi ezt nem tesszük, akkor a szarvas arra kényszerül, hogy saját maga szerezzék meg a szükséges vízmennyiséget, a szükséges tápanyagokkal együtt.

A hóval fedett, fagyos mezőgazdasági területeken és erdőkben ezt nem tudja másként, mint a száraz, elérhető hajtások, rügyek millióinak lerágásával, esetleg kéreghántással és (ha van) a jéges hó alatt telelő őszi vetések és egyéb növények dézsmálásával.

A szarvas vízhiányát mérséklő téli rügy- és hajtásfogyasztás nem nagyon feltűnő, az erdőgazdák ritkán reklamálják ezt a károsítást, pedig ez is komoly mértékű lehet, ha fiatal erdőben, újulatokban, magas vadlétszám mellett évről évre ismétlődik.

Amikor aztán a télen kiéhezett és „kiszomjazott” szarvasunk nekiesik a csemetések és fiatal fácskák tavaszi friss hajtásainak, a kár sokkal látványosabb.

Az ilyenkor felgyorsult életfunkciók – agancsnövesztés, szőrváltás, a magzatok növekedési ütemének erősödése – a téli hiányok pótlásának igyekezetével együtt különösen intenzív táplálkozást indukál és a szarvaslétszámtól függően, a legtöbb esetben érzékeny károkat okoz.

A károk mértékének, értékének megállapítása és megtérítése örök vita a mező-, erdő- és vadgazda között.

A Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás keretében ez a vita talán kizárható.

De hogyan lehet elérni azt, hogy a magas szarvaslétszám ne kényszerüljön élőhelyének sivárrá zabálására és idővel ne kerüljön szembe életerejének csökkenésével?

Válasz: a „Teljes értékű Takarmányozást Télen” – minél teljesebb megszervezésével.

(Vannak vadaskertek, ahol a szarvas „kapaszkodómagasságáig” sajnos nem marad ép a fák lombkoronája, és eltűnik a cserje és a lágyszárú növényzet is.)

A Zárt Rendszerű Vadgazdálkodáson belül mi az elmúlt 5 év során a következőket tettük, hogy a három T fokozatot megvalósuljon.

A téli takarmányozás legfontosabb

elemének még most is sokan az erőtakarmányok biztosítását tartják.

Én úgy gondolom, és az 5 éves tapasztalat is egyre jobban azt mutatja, hogy a nedvdús takarmányok jelentősége megelőzi az erőtakarmányokét. Különösen akkor igaz ez, ha jó minőségű, nagy szemtartalmú kukoricasilót tudunk biztosítani télen, lehetőleg korlátlan mennyiségben.

Mi az utóbbi két évben a Mátyás király vadaskertben évente 12–14 ezer mázsa kukoricasilót ettünk meg.

Ez a jó minőségű kukoricasiló november második felétől március végéig, április elejéig – 1-2 nap kihagyással – folyamatosan a szarvasaink rendelkezésére állt.

A szárazanyag-szükséglet döntő hányadát, valamint egyéb tápanyagokat, lucernaszénával és nem túl nagy mennyiségű erőtakarmánnyal biztosítottuk. A lucernaszéna folyamatosan, az erőtakarmány időszakosan állt a szarvasállomány rendelkezésére.

Továbbá a Mátyás király Vadaskertben lévő erdők kezelőjével olyan megállapodást sikerült kötni, hogy a fahasználatok, nevelővágások 80–90%-át a tél végi időszakban végzik. Ezzel a ledöntött fák rügyei, ágai, kérge is a szarvas természetes táplálkozásának rendelkezésére áll, az úgynevezett „kiéhezett”, „kiszomjazott” időszakban.

Vadföldgazdálkodásunk arra a szintre emelkedett 2002 végére, hogy a terményösszetételének közel 70%-át lucerna és lucernás, füves keverék tette ki.

Ez olyan lehetőséget biztosított, hogy tél végétől, tavasz kezdetétől 53 hektár lucernás, füves keverék és 70 hektár lucerna – mint friss, zöld legelő – állt a szarvasok rendelkezésére. Aztán amikor elkezdődtek az ellések és malacozások, akkor további 110 hektár lucernát szabadítottunk fel az elektromos védelem alól. Ezért aztán kedvére legelhetett az agancsát növesztő bika-, a borjait nevelő tehénállomány. De a nagy agyarád vadkan, a malacait vezető koca és minden egyéb, a rendszerben élő állat is megmártózkodott a lucernalegelés élvezetében.

A lucernaföldjeink nagysága és viszonylag jó hozama olyan kedvező helyzetet teremtett, hogy a rendszerben élő vadállomány – a téli széna elkészítése mellett – nem győzte lelegetni a képződött zöldlucerna-mennyiséget.

Ez arra ösztökélt, hogy a nagy mennyiségű, feleslegesnek látszó lucernából tegyünk el zölden minél többet a téli, nehezebb hónapokra.

Így jutottam el a légmentesre csomagolt zöldlucerna-bálakészítés megszerzésének elhatározásához.

A technika és technológia adott volt, hisz Nyugaton már régebb óta készítenek szelíd állatoknak és vadon élőknak ilyen nagy értékű télen fogyasztható takarmányt.

A magyar mezőgazdaság is bevezette néhány helyen ezt a módszert.

Úgy gondoltam, hogy korszerű és

Tömörített zöld bála

A csomagolás

(Fotók: Rakk Tamás)

hasznos, ha a Zárt Rendszerű Vadgazdálkodásban is alkalmazzuk ennek a teljes értékű takarmánynak téli etetését.

Ezért 2002-ben – részben saját erőből, részben támogatásból – megvásároltuk a zöldbálázáshoz és csomagoláshoz szükséges speciális gépeket.

– Wolagri R-12-155 hengeres bálázót, hálós és soros zsinnekötözővel + kötöző automatával

– KP 646-os bálacsomagolót

– Ferro-Flex PB-12 fóliázott bálafogót

Ez év május végén pedig próbabálázást és csomagolást végeztünk. Hamar megtapasztaltuk, hogy ennek az értékes takarmánynak az elkészítése jó technikát és igen nagy technológiai felgyelmet kíván.

Ennek betartásával az ideai télre már nagy mennyiségű ilyen takarmányt is készíthetünk.

Remélem, hogy ezzel a módszerrel kiegészített takarmányozási rendszerünk igen közel kerül a három T célkitűzése maradéktalan megvalósításához.

Remélem továbbá, hogy ez a téli zöldtakarmány-etetés hamar érzékelteti eredményét, azaz a zárt rendszerben lévő élőhelyek a magas vadlétszám mellett is megőrzik és betöltik azt a funkciót, amely zárt rendszerben, de mégis vadon élő állatok optimális fejlődéséhez, zavartalan szaporodásához szükséges, az általunk biztosított táplálékok mellett.

Az utóbbi években egyre több oktatási intézmény látogat el hozzánk, tanulmányozni az itt elért eredményeket.

Egyik egyetemünk két professzorával az idén tavasszal a következő beszélgetés alakult:

– „Lehetünk hozzád őszinték?” – így a kérdés.

– „Hát persze!” – volt a vidékies válasz.

– „Két évvel ezelőtt jártunk itt, ugyanabban az időben, és hazafelé menet egymás között arról beszélünk, hogy az élőhely érzékelhető túlhasználata látszik. Ezt akkor nem akartuk elmondani neked. Most, két év után, ahogy végigjártuk a kertet, nem láttunk túlhasználatot. Talán lényegesen csökkentették a szarvasállományt?”...

A kérdés után egy pillanatra csendült közénk.

Aztán szerencsére mosolyogva mondhattam, hogy a szarvaslétszám lényegesen több a két évvel ezelőttinél. Az is igaz viszont, hogy a vadföldjeink terményösszetétele, mennyisége és produkciója elérte az optimális szintet, és a terület vízellátottsága is – a szélsőséges viszonyok ellenére és ennek korlátai között – az optimum felé közelít.

Kedves barátaim először meglepődtek és hitetlenkedtek, aztán a tények részletesebb bemutatása, ismertetése után együtt örültünk ezeknek az eredményeknek.

Remélem a csomagolt, zöld lucernaké-

szítéssel és téli takarmányláncba helyezésével újabb lépést sikerült tenni annak a célnak elérése felé, hogy a téli takarmányozás teljesebbé tételével kímélni tudjuk a vad természetes élőhelyét. És remélem, hogy ez a különösen értékes téli takarmány gyorsítja vadállományunk minőségének tempósabb javulását, valamint stabilizálja a Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás pozitív gazdasági eredményeit.

A megszerzett tapasztalatainkat természetesen minden érdeklődővel szívesen megosztjuk.

Fakéregből gyógyszer

A kameruni és madagaszkári erdőkből szálanként megjelenő afrikai meggy (*Prunus africana*) kéregéből nagy mennyiséget exportálnak európai és amerikai gyógyszergyártó cégeknek. A kéregből készített kivonat kiváló gyógyszert szolgáltat az idős férfiakat sújtó prosztatában-talmak elhárítására. A fáknak azonban pusztulást jelent, ha élő példányairól lefejtik a kérget, és a faj is kipusztulhat. Ezért az érintett lakosságot arra ösztönzik, hogy erdőn kívül ültetvényeket telepítsenek a jó hasznot adó termék előállítására. Már dolgoznak ennek kisüzemi és nagyüzemi módszerén. Számítások szerint a meggykéreg ha-ankénti haszna közelít az eukaliptusz fájának jövedelmezőségéhez, de előnye, hogy köztesként akár a kukoricatermesztéssel is párosítható. Ráadásul nemesítéssel még a hatóanyag-tartalmat is növelni lehet.

A faji sokféleség megőrzése fontos, mert létezhetnek még fel nem ismert hasznú növényfajok, akár nálunk is.

Ref.: **Dr. Szodfridt István**

A szentpéterföldi vadászház

(Fotó: Szakács László)

Uniós pénzek erdősítésre

Az idén tovább gyarapszik a hazai erdők területe: tavasszal csaknem 9500 hektárt telepítettek, ami még csak 63 százaléka az idei tervezettnek – mondta a Világgazdaság érdeklődésére *Barátossy Gábor*, az FVM Erdészeti Hivatalának (EH) elnöke. Elmondta: az eredetnél szűkebbre szabott támogatás miatt az új ültetvény területe várhatóan csak úgy éri el a tízéves erdőtelepítési programban előirányzottat, hogy jövőre már uniós források is rendelkezésre állnak.

Az erdőtelepítés az 1994. évi 4 ezer hektáros mélypontról indulva 2000-ig elérte a 12 ezer hektárt, majd – az időközben elfogadott 10 éves telepítési program révén – 2001-ben és 2002-ben egyaránt meghaladta a 15 ezer hektárt – mondta a hivatal elnöke. Tavaly ősszel, amikor a 2003-ra szóló erdőtelepítési pályázatot a hivatalban összegezték, úgy tűnt, hogy teljesíthető a programban ez évre kitűzött 15 ezer hektár, hiszen az erre előirányzott 6,9 milliárd forint támogatás, ha szűken is, de futotta volna a munkálatokra.

Az ideai költségvetésben viszont a

2002-es 6 milliárddal szemben mindössze 5,54 milliárd forintot fogadott el a parlament erre a célra. Ez valószínűsíti, hogy a program ideai célkitűzése nem vagy nehezen teljesül. Így később teljesülhet az Európai Unió által is elvárt mezőgazdasági szerkezetátalakítással összefüggő koncepció, amelynek része, sürgető feladata az ökológiai adottságokhoz jobban alkalmazkodó földhasználat.

Arra a kérdésre, hogy a telepítési program megvalósítása a szigorodó jö-

vő évi költségvetés mellett folytatható-e, esetleg az egyéb forrásokból finanszírozható-e, *Barátossy Gábor* elmondta: a feltételek ugyan szigorodnak, de új elemként jelenik meg az uniós társfinanszírozás. Ennek révén megvalósulhat a mezőgazdasági területek erdősítésénél a jövedelemplótló, kiegészítő támogatás, s ez jelentősen javíthatja a gazdálkodók helyzetét. Jövőre ebben a konstrukcióban 8000 hektárt akarnak telepíteni, ezenfelül a tisztán nemzeti források felhasználásával is mód nyílik az erdőterület gyarapítására.

Febér István (Világgazdaság)

MAXWALD

traktorra szerelhető rönkmozgató berendezések

Kötélcsörlők 2,5 tonnáig

Támlás kötélcsörlők 10 tonnáig

Rönkfogók: megfogó erő 4500 kg

Drótkötélpályák: max. 300 m, 1000 kg

Képviselet: VIKING'S Bt.

6500 Baja, Szent Antal u. 48.

Tel./Fax: 79/426-269 • Mobil: 30/6065-594

Mit jelent a tüzelőanyag-váltás az energiaiparban?

Az erdőket világszerte sokféle rendszárbály védi, amelyek különböznek egymástól. Mi a magyar szabályozás alapfelfogása az erdőkről és a fakitermelésről? – kérdeztük *Jung Lászlótól*, az Egererdő Rt. vezérigazgató-helyettesétől.

– Az erdőben képződő faanyagra mint folyamatosan újratermelődő, környezetbarát anyagra szükségünk van, sőt nem kívánatos a faanyag-fogyasztásra irányuló igény visszaszorítása (műanyaggal, olajjal, gázzal történő helyettesítése), melyeket sok esetben ártalmatlanítványvédelem, lobbierdek és hozzá nem értés gerjeszt.

Világméretű egyezmények

– A természet csodái közé sorolható a fotoszintézis, amely a növényi anyag termelésének alapja.

– Lehet energiátárolásnak is hívni, hiszen a növények a Nap energiáját nagy energiataralmú szerves vegyületek formájában kötik meg, egyben lehetőséget adva, hogy ezeket az anyagokat fejlettebb élőlények mint tápanyagot közvetlenül

felhasználhassák, vagy felszabadítva a megkötött energiát, energiához juthassunk általuk. Ez utóbbi használatnál beszélhetünk megújuló energiaforrásról.

Világméretű egyezmények, kötelezettségvállalások születtek, melyekhez Magyarország is csatlakozott. Nyilván az egyik lehetséges alternatíva, hogy csökkenteni kell a szén-dioxid-kibocsátást (a lakások fűtését, a közlekedést, az ipari termelést és a villamosenergia-felhasználást), amiről igen nehezen mondunk le, mert szinte az élet minden pillanatát az energiafelhasználás jellemzi.

A másik lehetséges válasz, hogy olyan energiatermelési módszereket alkalmazunk, amelyek nem károsítják a természetet, és amelyek alapjai lehetnek a megújuló energiaforrások (víz, szél, biomassza stb.).

Hosszú távú szerződések

– Az eddigi tapasztalatok alapján azt hiszem, okkal kérdezzük, várható-e nálunk valamilyen elmozdulás, jelenleg Magyarország merre tart?

– Erdeinkben évente mintegy 11 millió bruttó köbméter új famennyiség termelődik, miközben az erdőtervek 9 millió köbméter kivágását célozzák meg. A valóságban kitermelt fa mennyisége ennél is kisebb: mintegy 7 millió bruttó köbméter, tehát a folyónövedék és a tényleges kitermelés között mintegy 4 millió bruttó köbméter a különbség, amely az erdők élő anyagának természetes szaporulata. Ennek a folyamatnak szab gátat a tűzifa erőművi alapanyagként történő felhasználása, amelynek lehetséges volumenét – ugyanúgy, mint az erdők művelése során a gyéritések, kivágások ütemét – kizárólag ökológiai szempontok határozzák meg. Az Egererdő Rt., hasonlóan a térségben található erdészeti társaságokhoz, tízéves tüzelőanyag-ellátási szerződést kötött a Borsodi Hőerőművel, amely így Magyarország első jelentős megújuló villamosenergia-termelőjévé válik. A tűzifa alapú energiatermelés arra is lehetőségeket kínál, hogy a mezőgazdaságilag felhagyott, gazdaságosan nem művelhető, vagy uniós csatlakozásunk miatt pihentetésre szoruló területek erdőtelepítésével bővítsük erdőseinket, tovább növelve azok szén-dioxid-elnyelő képességét.

(o) (Déli Hírlap)